

รูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี
The success model for developing strategic change agents based on the
sufficiency economy philosophy in Song Phi Nong subdistrict, Chanthaburi
province

อณิษฐา หาญภักดีนิยาม^{1*}, นิชาพัฒน์ ฤทธิเรืองเดช², ยูการัตน์ พงศ์คำมูล³, ปัญพัช อังศุชัยกิจ⁴
Anitta Hanphakdeeniym^{1*}, Nichaphat Ritthireuangdet², Yuparat Fongkumool³,
Panyapusth Ungsuchaikit⁴

^{1,2,3,4,5} กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
^{1,2,3,4,5} Research and Development Group, Community Development Department

Corresponding author's email: beau_polsci@hotmail.com^{1}, t.konggirdlarp@gmail.com², Yuparatf@gmail.com³,
rakchanok40@gmail.com⁴

Received: July 31, 2025

Revised: September 05, 2025

Accepted: October 06, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) สร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ศึกษาความสำเร็จ โดยใช้สถิติในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 380 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสุ่มตามความสะดวก โดยใช้ที่มีค่า IOC .5 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .89 2) สร้างรูปแบบที่เหมาะสมโดยสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม รวมจำนวน 25 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ปฏิบัติงาน 3) ระดับพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเด็นสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำชุมชนคอยเป็นที่เลี้ยงให้แก่ชุมชน สร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน ภาคีเครือข่าย ความพร้อมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่าน

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

กระบวนการจัดเวทีประชาคม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ภาพรวมด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การมีอุดมการณ์ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นทางปัญญา ความเป็นปัจเจกบุคคล รวมถึงด้านแรงจูงใจในการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นอยู่ ความสำเร็จในการทำงาน ผลตอบแทน ความสัมพันธ์กับคนในชุมชนตามลำดับ 2) รูปแบบที่เหมาะสมโดยมุ่งเน้นเรื่องของการให้ความรู้ สร้างทีมผู้นำแบบบูรณาการ ด้วยการวางแผนการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ รวมถึงการติดตามประเมินผล

คำสำคัญ: ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง, รูปแบบความสำเร็จ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the success of developing strategic change agents based on the Sufficiency Economy Philosophy. 2) develop an appropriate model for enhancing strategic change agents based on the Sufficiency Economy Philosophy in Song Phi Nong subdistrict, Chanthaburi province. This study employed mixed-method research design, divided into 2 phases. The first phase focused on [studying the success factors](#) using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation. The sample consisted of 380 participants selected through convenience sampling. The research instrument was a questionnaire, which was validated for content validity with IOC of 0.5 or higher and demonstrated a high reliability [coefficient of](#) .89. Phase 2: Developing an appropriate model through qualitative methods, including in-depth interviews and focus group discussions. A [purposive sampling technique](#) was used to select 25 key informants, categorized into 3 groups: 1. Executive, 2. Operational staff, and 3. Local area representative. The research instruments included semi-structured interviews and focus group discussions, with data analyzed using content analysis. The research results found that: 1) Key success factor in community leadership development included leaders acting as mentors to inspire and enhance the potential community members, Other critical factors were network [partnerships, community readiness, collaborative teamwork, and the management of natural resources, and environment, all of which create participation](#) and sustainable development through community forums.. Quantitative analysis revealed that overall transformational leadership was at the highest level. When considering each aspect, idealized influence, inspirational motivation, intellectual stimulation and individualized consideration were all [rated at](#) a high level, specifically in terms of well-being, professional success, compensation, and community relationships, respectively. 2) The appropriate model for developing strategic change agents focuses on knowledge empowerment and creation [of integrated leadership team](#) through systematic collaborative [planning and monitoring](#) and evaluation.

Keywords: strategic change leaders, success models, sufficiency economy philosophy

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้านและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน สามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561) คือ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” 3) เป้าหมายการพัฒนา อย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (กรมการพัฒนาชุมชน, 2568) กรมการพัฒนาชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยสถาบันการพัฒนาชุมชน ได้รับมอบหมายให้มีการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จึงถูกจัดทำขึ้น เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล รวมถึงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์และขยายผลจากแผนพัฒนาตำบลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการ (สถาบันการพัฒนาชุมชน, 2566) นอกจากนี้มีการดำเนินงานครอบคลุมถึงการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้นำที่มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน สร้างนวัตกรรมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อนำพาชุมชนสู่ความยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแกนหลักในการพัฒนาชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่กว่า 1,000 ตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนอย่างแท้จริง (สถาบันการพัฒนาชุมชน, 2567) ซึ่งกระบวนการจัดให้มีการพัฒนาและสร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ครู ก ครู ข และขยายผลสร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล กลุ่มเป้าหมาย นักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล รวมจำนวน 15,000 คน ซึ่งนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล ประกอบด้วย กำนัน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล ผู้นำสตรีตำบล และหมู่บ้านศีลธรรม หรือผู้นำหมู่บ้านยั่งยืน หรือผู้นำทางศาสนา โดยกระบวนการขับเคลื่อนประกอบด้วย 1) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาและสร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ 1 การประกาศเจตนารมณ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ 2 พัฒนาและสร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ 3 ขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) โครงการจัดมหกรรมแสดงผลความสำเร็จของผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ 1 จัดเวทีถอดบทเรียนความสำเร็จ กิจกรรมที่ 2 จัดมหกรรมส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จจากการส่งเสริมการใช้ประโยชน์แผนพัฒนาตำบล ระดับเขตตรวจราชการ พร้อมจัดนิทรรศการ 3) โครงการเชิดชูเกียรติผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ 1 จัดนิทรรศการนำเสนอความสำเร็จการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ ดำเนินการภายในงานวันพัฒนาชุมชน 2567 ครั้งที่ 13 (สถาบันการพัฒนาชุมชน, 2567)

จากการเชิดชูเกียรติผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงที่มีจิตอาสา เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ตลอดจนเพื่อให้การดำเนินงาน ตามโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนและเสริมสร้างตำบลเข้มแข็งด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จจากการส่งเสริมการใช้ประโยชน์แผนพัฒนาตำบล และจัดแสดงนิทรรศการนำเสนอความสำเร็จการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ได้รับรางวัลชนะเลิศเป็นตำบลเข้มแข็งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประเทศ จากกิจกรรมคัดเลือกผลความสำเร็จผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ภายใต้โครงการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ โดยมีผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงที่เข้าร่วมโครงการ 1,000 ตำบล ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2566 – สิงหาคม 2567 จากการคัดเลือกผลความสำเร็จผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง 76 จังหวัด คัดเลือกแข่งขันสู่ระดับเขตตรวจราชการ 18 ตำบล และค้นหา The Best of The Best เพียง 5 ตำบลต้นแบบระดับประเทศ จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาชุมชน และนำไปต่อยอดเสริมความเข้มแข็งชุมชนตำบลบูรณาการงานเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ด้วยกฎแห่งความเป็นเลิศของตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่าย เสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชนในการพัฒนา ให้สามารถเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นและผ่านการคัดเลือกในระดับประเทศในปี 2567 ทำให้ผู้วิจัยจะศึกษาหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ถอดบทเรียนและสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำผลการศึกษาไปขยายผลในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรเพราะผู้นำที่มีทักษะการบริหารงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่า สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น จนทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดของจากรูธวิน นูสา และลิตทิตซ์ สอนสุภี (2564) ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ขึ้นซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ขึ้นซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

บุคคล และ 5) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ในขณะที่วีระยุทธ สายบุญ และสิทธิชัย สอนสุภี (2563) มองว่า การจัดการของผู้บริหารหรือผู้นำ กระบวนการหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น โดยใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจ เพื่อองค์กรและใช้การจูงใจโน้มน้าวความคิดให้ผู้ร่วมงานและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง ตามที่ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2546) เสนอองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วย 1) การมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชน 3) เกิดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ 4) การมีทุน ทั้งตัวเงิน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และทุนทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม 6) เกิดการยอมรับจากภายนอก

3. แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่ทีพวัลย์ คำคง (2558) ในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกัน อย่างมีความรู้และมีคุณธรรม โดยผลการประยุกต์ใช้ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุข มีความมั่นคงในชีวิตและมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผู้ปฏิบัติต้อง 1) เข้าใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 2) ดำเนินชีวิตตามหลักธรรม 3) คนในครอบครัวต้องร่วมมือกัน 4) มีการออมเมื่อเหลือใช้ 5) เปิดโอกาสในการเสนอแนวทางในการปฏิบัติ

4. โครงการผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง สถาบันการพัฒนาชุมชน (2567) ขับเคลื่อนกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 การสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร กิจกรรมที่ 2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เกิดองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ กิจกรรมที่ 3 กระบวนการพัฒนาการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร ของตำบลที่และตำบลน้อง ภายใต้คตดิพจน์ 1 หมู่บ้าน ดูแลทั้งตำบล สร้างความมั่นคงทางอาหาร บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ กิจกรรมที่ 4 ประเมินเพื่อจัดลำดับจังหวัดของตนเอง

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์กร ในการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน เป็นแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร และสร้างเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยกระตุ้นจิตใจให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น พร้อมเผชิญกับความท้าทาย และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้นำที่มีทักษะด้านการจัดการจะสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ความมีภาวะผู้นำ จึงเป็นกระบวนการผ่านการสร้างอุดมการณ์ เสริมสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นทางปัญญา ความคิด องค์ความรู้ในชุมชนที่มี รวมถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ให้การสนับสนุนและร่วมกันทำงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้นำสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างคล่องตัวและส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อทำความเข้าใจต่อการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้การขับเคลื่อนโครงการผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง และถือเป็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติงานจริง ภายใต้คตดิพจน์ 1 หมู่บ้าน ดูแลทั้งตำบล สร้างความมั่นคงทางอาหาร บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

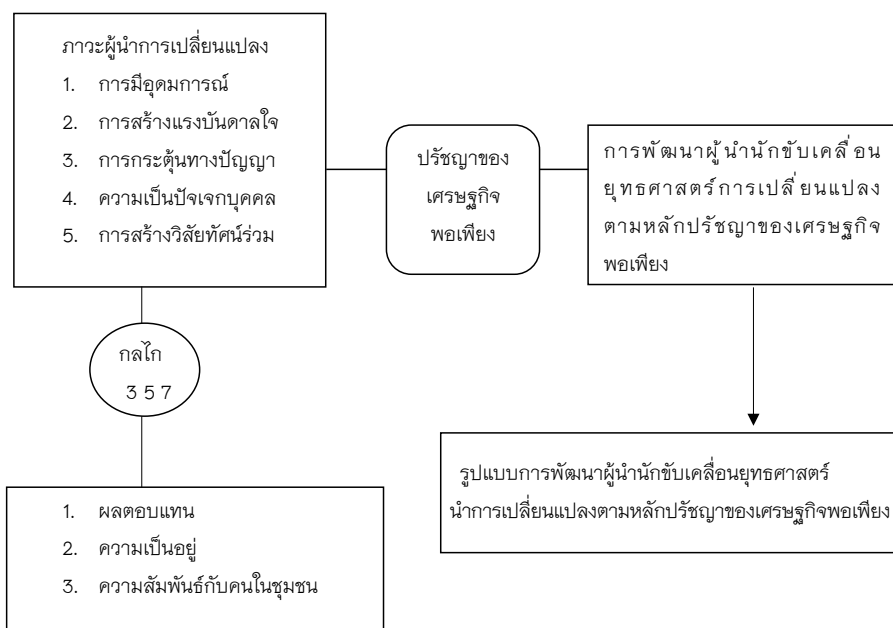
กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของเอกสาร บทความ รายงานการศึกษาวิจัย ซึ่งได้ให้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำ

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Nirarnit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Nirarnit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Nirarnit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Nirarnit AS, 14 pt

นักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นซึ่งนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-method research) โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 โดยประชากร (population) ได้แก่ ประชาชน ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 7,622 คน (กรมการปกครอง, 2567) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (samples) โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) จำนวน 380 คน ในการคัดเลือกตัวอย่าง (sampling) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (convenience sampling)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนรวม 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) จำนวน 25 คน ประกอบด้วย 1.1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับผู้บริหาร เช่น พัฒนาการจังหวัด นายอำเภอ หรือตัวแทน จำนวน 2 คน 1.2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับปฏิบัติงาน เช่น ปลัดอำเภอชำนาญ

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt, ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt, ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

การพิเศษ พัฒนาการอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน 1.3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับพื้นที่ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน ทีมผู้นำ ครู ข จำนวน 5 คน ครู ข ชยายผล จำนวน 10 คน และประชาชน จำนวน 4 คน และ 2) ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จำนวน 25 คน โดยกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกตัวอย่างผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ดังนี้ 2.1) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ระดับตำบล 2.2) เป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) หรือคณะทำงานขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตำบลสองพี่น้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (questionnaires) แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด โดยศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา รวมถึงเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และงานวิจัยภาคสนาม (survey research or field research) ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดประเด็นข้อคำถาม 3) นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา (content validity) ด้านโครงสร้าง (construct validity) และการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา (verbal validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเชื่อมั่น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview form) ในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (in-depth interviews) และประเด็นสนทนาเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นประเด็นข้อคำถามปลายเปิด (open – ended questions) โดยใช้แนวทาง SWOT Analysis ในการกำหนดประเด็นในการสนทนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการประสานงานการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2) รวบรวมข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถามทั้งหมด ส่งออกในรูปแบบ google sheet และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดค่าการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ตามเกณฑ์โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) องค์ประกอบความสำเร็จ ได้แก่ ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา โดยใช้สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และความคิดเห็นการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

4.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย**1) ความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี**

ความสำเร็จของผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ให้เกิดการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบลในพื้นที่ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยศักยภาพของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้าใจ ผ่านการประกาศเจตนารมณ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขับเคลื่อนงาน “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน สร้างครู ก ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมถึงการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอและตำบล ตามหลักการทรงงานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังค่านิยมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง รวมถึงต่อยอดในการสร้างทีมครู ข เพื่อขยายผลในการขับเคลื่อนงานนำไปสู่การสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 7 ภาคีเครือข่าย การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ในการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็ง ในรูปแบบการประยุกต์ใช้ กลไก 3 5 7 ไปสู่กิจกรรม 1 ตำบล 1 กิจกรรม เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากแผนพัฒนาตำบลเพื่อวิเคราะห์หาปัญหาและความต้องการในรูปแบบ การวิเคราะห์ SWOT analysis จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยมีความพอประมาณ ไม่ใช้ทรัพยากรเกินตัว ไม่ทำอะไรเกินกำลัง มีเหตุผล ทุกการพัฒนา ต้องมีข้อมูล มีการคิดวิเคราะห์ก่อนลงมือ และมีภูมิคุ้มกัน สร้างความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง เช่น ฝึกอาชีพ จัดตั้งกองทุนชุมชน เป็นต้น ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ รวมถึง ทูตทางสังคม การมีวัฒนธรรมความเป็นอยู่การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่คนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง อยู่ดีกินดี มีความรักสามัคคี มีการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้รับการดูแลซึ่งกันและกัน ผู้นำชุมชนมีความซื่อสัตย์ และมีกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาในชุมชนที่เข้มแข็ง โดยชุมชนสามารถใช้ทุนทางสังคมเพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากการปฏิสัมพันธ์ในระดับชุมชน ทำให้ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรีมีความเข้มแข็ง และสิ่งสำคัญที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำ ผู้นำตำบลสองพี่น้องทุกหมู่บ้านเป็นผู้นำที่ดี ทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่น มีความสามัคคี มีจิตสาธารณะอยู่กันแบบสังคมเครือญาติ มีการทำงานแบบบูรณาการนำหลักบวรมาเป็นแกนหลักในการพัฒนาคนและสังคม มีการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน และมี 7 ภาคีเครือข่ายการพัฒนาเป็นกำลังในการขับเคลื่อนในตำบล เพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาความต้องการของคนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกลได้อย่างแม่นยำประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมมีเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการมีคุณธรรมบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ของส่วนรวม แบ่งปัน ควบคู่กับการใช้หลักของธรรมมาภิบาล โดยการขับเคลื่อนของผู้นำมีแนวทางและกลวิธีที่ทำให้ประชาชนเกิดเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มีดังนี้

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

1. ปรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของเวทีประชาคม เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนวคิด หรือให้ข้อเสนอแนะต่อแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีและพลังของชุมชน ซึ่งช่วยให้การพัฒนามีความเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นมากขึ้นโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ของชุมชน ทางผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการ

2. สร้างวิทยากรกระบวนการ เพื่อนำกระบวนการไปใช้กับประชาสังคม ในการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง มีการกำหนดแผนและแนวทางในการปฏิบัติ มีการออกตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ร่วมกับชุมชน สนับสนุนด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ผู้นำเป็นต้นแบบที่ดี และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น รวมถึงประชาชนในชุมชนเอง โดยมีแนวทางและองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ช่วยให้เกิดการรวมพลัง ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสามัคคี และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทของทุกฝ่ายให้หันมาร่วมกันทำงาน ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันของคนในชุมชน โดยกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน เช่น มีความต้องการให้ชุมชนกินดี อยู่ดี มีความสุข ปลอดภัย อบอุ่น มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการสร้างพื้นที่พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านเวทีประชาคมประจำเดือน เพื่อให้เกิดการรับฟังกันอย่างเข้าใจ เสริมทัศนคติเชิงบวก ปลูกฝังแนวคิด “เราเปลี่ยนได้” “เราแก้ไขได้” และ “เราสร้างสิ่งดี ๆ ร่วมกันได้” สร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเองและของชุมชน

5. การทำงานเป็นทีม ถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะไม่มีใครคนใดคนหนึ่งที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ลำพัง ต้องอาศัย “พลังของความร่วมมือ” จากทุกฝ่ายในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ตัดสินใจวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่จะทำในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรมอย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี มีการบริหารจัดการชุมชนโดยชุมชน ประชาชนมีอาหารเพียงพอปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ ประชาชนในตำบลสองพี่น้องมีรายได้ที่มั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างรู้รัก สามัคคี เกื้อกูล มีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการที่ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในชุมชนให้มีการดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และใช้ความรู้ คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้ชุมชน เกิดความเข้มแข็งจากการพึ่งพาตนเองให้เกิดความสมดุล ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านผู้นำ ผู้นำของชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความเสียสละ มีวิสัยทัศน์ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนและเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง การให้ความรู้

2. ด้านภาคีเครือข่าย ด้วยผู้นำตำบลเข้มแข็งร่วมมือกับ 7 ภาคีเครือข่าย ราชการ ผู้นำศาสนา วิชาการ เอกชน ประชาชน ประชาสังคม และสื่อสารมวลชน โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมตาม เช่น ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้ ครวว์เรือนยากจนเพื่อมอบของใช้อุปโภค บริโภคแก่ครวว์เรือน ทุกเดือน ๆ ตามโครงการ

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

สังขประชาชนุเคราะห์ ขับเคลื่อนกิจกรรมตามคอยให้การสนับสนุนส่งเสริมชุมชนมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนในด้านงบประมาณ องค์ความรู้ สถานที่ รวมถึงความพยายามหาแหล่งทุนให้กับชุมชน

3. ความพร้อมของชุมชน การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งจำเป็นที่ชุมชนจะต้องมีความพร้อม การที่จะทำ ให้ชุมชนพร้อมนั้นคนในชุมชนจะต้องได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อชุมชนมีความพร้อมการดำเนินการ ย่อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีทัศนคติของประชาชน ในการกล้าคิด กล้าทำ ให้ชุมชนเกิดการพัฒนา จากการพึ่งพาตนเองของชุมชน ชุมชนมีความพยายามในการพึ่งพาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนิน ชีวิตในยุคของวิกฤติการณ์ต่าง ๆ โดยชุมชนพยายามปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยชุมชนมีกระบวนการ ในการจัดการตนเองในด้านต่างๆ ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ด้านสุขภาพของสมาชิกในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับ สถานการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนในด้านต่าง ๆ

4. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม โดยชุมชนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชนในการขับเคลื่อน การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนผ่านที่ประชุมประจำเดือน หมูบ้าน โดยการเสนอประเด็นปัญหา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือทำ ร่วมประเมินผล รวมถึงการเสนอกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนพัฒนาตำบล

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชุมชนจึงยังคงมีพื้นที่ทางธรรมชาติอยู่บ้าง โดยในพื้นที่ชุมชนมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ไร่ไม่ที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งสถานที่ ทางธรรมชาติ วัดหรือโบราณสถาน หากพื้นที่เหล่านั้นได้รับการทำนุบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ชุมชนมี สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจของผู้คนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงในด้านสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การจัดทำถังขยะเปียกไว้ใช้ใน คริวเรือน การทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะเปียกหรือมูลสัตว์เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อ การบริหารจัดการชุมชนทั้งสิ้น ซึ่งการที่ชุมชนจะกลายเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีภูมิคุ้มกันในตนเองได้ นั้น เกิดจากการเรียนรู้ปัจจัยด้านต่าง ๆ ร่วมกัน พุดคุย ปรึกษาหารือร่วมกันโดยตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันหาแนวทาง วิธีการ และกระบวนการในการบริหารจัดการชุมชนในมิติต่าง ๆ และเมื่อชุมชนสามารถจัดการชุมชนได้ด้วยตนเอง จึงบ่งบอกได้ว่าชุมชนมีศักยภาพ มีภูมิคุ้มกันที่จะสามารถรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ เหล่านี้จะนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งในที่สุด

สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 355 คน ภาพรวมด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อ ความสำเร็จของการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= .19) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.77$) สร้างแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.77$) กระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.62$) ความเป็น บัณฑิตบุคคล ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ รวมถึง ด้านแรงจูงใจในการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= .08) ด้านความเป็นอยู่ ($\bar{X} = 4.46$) ความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 4.34$) ผลตอบแทน ($\bar{X} = 4.32$) และความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

2) รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาค้นพบว่า หลักของการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้นั้น คือ ผู้นำ ที่จะเป็นผู้สร้างคุณค่า แก่ชุมชน โดยการขับเคลื่อน มองเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าผู้นำตำบลสองพี่น้อง มีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนชุมชนธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ของสมาชิก

และชุมชน ประชาชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นกลไกในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในทุกมิติ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

1. การให้ความรู้ ด้วยหลักสูตรการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหลักสูตร เสริมองค์ความรู้ อาทิ ทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า สูการพัฒนาตามหลักกิจกรรมธรรมชาติ การขับเคลื่อนสืบสานเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิรูปประเทศสู่ปรorroมความสำเร็จด้วยการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน การพัฒนาเมืองและการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของการร่วมทุน 3 ภาคี ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

2. การขับเคลื่อนงานกิจกรรมในระดับอำเภอ ควรมุ่งเน้นให้เป็นวาระเร่งด่วน ทำให้เกิดความเข้มแข็งขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จด้วยการจับมือร่วมกับ 7 ภาคีเครือข่าย คือ ข้าราชการทุกกระทรวง ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาควิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคสื่อสารมวลชน และพี่น้องประชาชน เพื่อขยายผลทำให้อุดมการณ์ ที่มีในตนเองได้เสริมสร้างกับทีมงาน โดยมี “ผู้นำ” ซึ่งมีทัศนคติที่ดีต่อการช่วยเหลือสังคม ครอบคลุมชุมชน ตำบล หมู่บ้าน ทำให้สามารถดึงความรู้ความสามารถตนเองและทีมช่วยกันผลักดันขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ ด้วยการประกาศเจตนารมณ์ ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ยึดมั่นปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้

3. การสร้างทีมผู้นำแบบบูรณาการ ประกอบด้วยเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการด้วยการประสานงาน ปกษาหารือ หัวหน้าส่วนราชการ และผู้นำทุกระดับ เพื่อเสริมสมรรถนะผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงในการนำโครงการกิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบลโดยประยุกต์หลักการทรงงานและการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานและขยายผลในพื้นที่ สร้างทีมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ร่วมกันค้นหาต้นทุนทางสังคม งานพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการทำงานแบบบูรณาการ ด้วยการวางแผนการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนทีมนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนทุกระดับ เป็นผู้นำที่มีศักยภาพทำให้ทุกหมู่บ้านเป็น “หมู่บ้านยั่งยืน (sustainable village)” คือ บ้านเรือนและหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีถึงขยะเปียกลดโลกร้อน มีธนาคารขยะ เกิดความรัก สามัคคี เกิดการรวมกลุ่มจิตอาสาแบบไม่เป็นทางการ

4. ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน โดยผ่านการแลกเปลี่ยนประชุมประจำเดือนในเวทีประชาคม พร้อมกับมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุน ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ในการติดตาม ถอดบทเรียน และประเมินผลความสำเร็จผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาตำบล เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอกประกอบกับคนในชุมชนมองเห็นคุณค่าของทุนชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ข้อจำกัด คือ การโยกย้ายของเจ้าหน้าที่และข้าราชการทุกภาคส่วนที่เข้ามาขับเคลื่อนงานในชุมชน ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง รวมถึงงบประมาณ งบประมาณจะไม่ใช้สิ่งสำคัญอันดับแรก แต่เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างการทำงานและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่ามากขึ้น ก่อให้เกิดการทำงานที่รวดเร็วและง่ายขึ้น แต่หากไม่มีงบประมาณเข้ามาช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนก็มีการขับเคลื่อนได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เอาใจใส่สามัคคีในการขับเคลื่อนกิจกรรมรวมถึงข้อเสนอแนะ พบว่า การพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

นำการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีภาระดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง บริหารเวลาที่มีให้เกิดความชัดเจน รวมถึงหลักสูตรในการอบรมหลักสูตรสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพราะ กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนดำเนินงานคือ ตัวผู้นำ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อนงาน ประกอบด้วย การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมและประเพณีวัฒนธรรม สัมผัสธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

จากการขับเคลื่อนผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ควรมุ่งเน้นการมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้อื่น ผู้นำต้องเข้มแข็งเป็นแบบอย่างที่ดี เกิดการกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง และคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถนำพองานหรือชุมชนไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน ทำให้เกิดการรับรู้ของบุคคลภายนอก ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือ ผ่านกลไก 3 5 7 บูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการเชื่อมโยงภารกิจของหน่วยงาน กลุ่มองค์กร ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ากับโครงการฯ ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์รูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี สามารถอภิปรายสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) ความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนเข้มแข็ง คือ การที่ผู้นำชุมชนคอยเป็นที่เลี้ยง (mentor) โค้ช (coach) ให้แก่ชุมชน เพราะผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการหรือกำหนดทิศทางเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “ที่เลี้ยง” และ “โค้ช” ที่ช่วยจุดประกาย สร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านกระบวนการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้สมาชิกทุกกลุ่ม มีโอกาสเสนอความคิดเห็น และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ความต้องการของตนเอง สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุย (safe space) สอดคล้องกับ Bathurst & Ladkin (2012) องค์ประกอบร่วมที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายร่วม คือ “การฟังกัน” และ “ความไว้วางใจกัน” ซึ่งจะช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้เกิดการดึงศักยภาพของคนในทีม แต่ละคนสามารถสลับกันเป็นผู้นำในส่วนงานที่ตนถนัดได้และที่สำคัญก็ยอมให้สมาชิกคนอื่นขึ้นไปนำได้เช่นกัน ขณะที่สมาชิกอื่น ๆ ที่เหลือในทีม ก็ช่วยกันประคับประคองและส่งเสริมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สังคมก้าวต่อไปอย่างยั่งยืนและมั่นคง อันเป็นเป้าหมายร่วมสูงสุดของสมาชิกทุกคน

ด้วยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ที่ การเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะผู้นำที่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในการะบวนการทำงาน ส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เกิดนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสร้างความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง แม้จะยังมีข้อจำกัดด้านศักยภาพและความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภายนอก แต่ผู้นำที่ได้รับการพัฒนาได้กลายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคมในระยะยาว ตามที่กิตติ ดงตุก (2563) แบ่งผู้นำเป็น 3 ระดับที่ต้องทำงานร่วมกัน ได้แก่ 1) ผู้นำระดับสูงสุด 2) ผู้นำระดับกลาง

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

และ 3) ผู้นำระดับแนวหน้า โดยให้ความสำคัญกับผู้นำระดับแนวหน้าซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการ ใกล้ชิดกับหน่วยงานและสภาพปัญหาจริง

นอกจากนี้ การมีกระบวนการจัดการของชุมชนที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย กล่าวคือ การเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือชุมชน เริ่มต้นจากการที่สมาชิกทุกคนในเครือข่ายต่างมีการรับรู้ที่เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่าย มีความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน มีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประสบปัญหาอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน รวมทั้งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกัน (Linder & Brooks, 2004) คือ ทุกคนต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและต้องการให้ชุมชน มีการพัฒนา ซึ่งรูปแบบกลไกการบริหารชุมชนมีลักษณะเป็นเครือข่ายนี้เป็นรูปแบบกลไกการบริหารแบบแนวราบที่เน้นการประสานงานและความร่วมมือกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการ เครือข่ายภาคเอกชน ภาคศาสนา ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคสื่อสารมวลชน โดยเข้ามา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจของส่วนราชการระดับอำเภอโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำ ซึ่งก็คือ กำนัน เป็นตัวเชื่อมของแต่ละเครือข่าย ผ่านกระบวนการประชุมประชาคมประจำเดือน และพูดคุยกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจ การเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ซึ่งการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเครือข่ายแบบแนวราบ เป็นการอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในรูปของความสัมพันธ์แบบเครือญาติของชาวบ้าน ในการช่วยประสานงานและขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงการประสานไปยังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนและการช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหภายในชุมชน ประกอบกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ได้ใช้เวทีประชาคมเป็นสื่อกลางในการพูดคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ทุกคนมีความรู้ลึกถึงการเป็นเจ้าของปัญหา ร่วมกัน มีการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหา กระบวนการทำงานเป็นทีม จึงเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับสุวิมล เรื่องวิถีโลกยุคย (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์การบริษัทเอกชนในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลร้อยละ 63.90 โดยด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำ ด้านพฤติกรรมผู้นำ และด้านผู้นำปฏิรูปที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการ 2) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลร้อยละ 75.90 โดยด้านประเภทของทีมด้านประสิทธิภาพของการทำงานทีม และด้านองค์ประกอบของทีมที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการ 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลร้อยละ 81.10 ดังนั้น การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมในการพัฒนาชุมชน ทำให้ทุกคนได้ค้นพบศักยภาพในตนเองและได้มีโอกาสแสดงศักยภาพที่ตนมีให้เกิดประโยชน์ในการผลักดันให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งการเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายนั้นเป็นการเข้ามาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันภายใต้โครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอนและการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่องสรุปได้ว่าความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1) ส่งเสริมบทบาทผู้นำในฐานะ “พี่เลี้ยง” และ “โค้ช” ให้มีทักษะด้านการสื่อสาร การให้คำปรึกษา และการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้สามารถจุดประกายและเสริมพลังแก่สมาชิกในชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) จัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ร่วมออกแบบแนวทางการพัฒนาอย่างเท่าเทียม 3) สร้างวัฒนธรรมการฟังและความไว้วางใจพัฒนาภาคีและกระบวนการทำงานที่เน้นการรับฟังอย่างลึกซึ้ง 4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อเพิ่มทรัพยากร ความรู้ และโอกาสในการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง

รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี สำหรับทรงคนะของผู้วิจัยเห็นว่า จะเห็นได้ว่า ตำบลสองพี่น้องเป็นตำบลที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่มีความมั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้นำชุมชนทั้งท้องถิ่น (อปท.) ท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนอื่น ๆ) หน่วยงานราชการ ผู้นำทางศาสนา (วัด) กลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ มีความรัก ความสามัคคี มีวิสัยทัศน์ที่พร้อมร่วมกันขับเคลื่อนตำบลสองพี่น้องให้เป็นตำบลแห่งความสุข ประชาชนในพื้นที่พร้อมให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างที่มีในชุมชน ทำให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปด้วยดีในทุก ๆ มิติ จึงทำให้ตำบลสองพี่น้องเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารและภาคีเครือข่ายทั้ง 7 ภาคี ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 2) ผู้นำชุมชนจะต้องปฏิบัติตนเป็นต้นแบบอย่างที่ดี มีความเฉลียวฉลาด เป็นที่รัก ชยันชันแข็ง มีน้ำใจ เป็นที่น่ายกย่องศรัทธาและไว้วางใจของพี่น้องประชาชน 3) ผู้นำที่ดีต้องกล้าที่จะแสดงออก มีความรับผิดชอบต่อชุมชน แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน ตามบริบทของในแต่ละพื้นที่ 4) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน และภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งเข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยน สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปฏิบัติงาน และ 6) สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างความมิดร ซึ่งหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลสองพี่น้อง ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีกิจกรรมส่งเสริมการปลูกผักกินเอง มีการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ จากชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สร้างกลุ่ม สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความรู้ความสามัคคีต่อกันในชุมชน สร้างองค์ความรู้ ต่อยอดผลผลิตจัดการกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนในการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด พร้อมจะส่งต่อความรู้สู่ลูกหลานของคนในชุมชนเองอีกครั้ง สอดคล้องกับ Northouse (2013) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงบุคคลจากรูปแบบหนึ่งสู่อีกรูปแบบหนึ่ง ใช้แรงจูงใจในงานที่ทำ สร้างให้เกิดความพึงพอใจและทำให้เห็นคุณค่าของงาน

จะเห็นได้ว่า การถอดบทเรียนความสำเร็จในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความสำเร็จในการขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เริ่มต้นที่ ผู้นำทำก่อน สร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย และขับเคลื่อนชุมชนสู่ความเข้มแข็งด้วยการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้จริง โดยเน้นการพัฒนาคน และยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวม การมีส่วนร่วม และการพึ่งตนเอง ด้วยการยึดหลักการทำงานผ่านกลไก 3 5 7 ด้วยการพัฒนางาน ต้องเริ่มจาก ตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ภาคีรัฐ ภาคเอกชน ภาคศาสนา ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและ ภาคสื่อสารมวลชน เป็นพลังสำคัญที่มีอำนาจในรูปแบบซอฟต์แวร์ ผ่านกระบวนการความร่วมมือกับชุมชนต่อการพัฒนางาน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษารูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนเข้มแข็ง คือ การที่ผู้นำชุมชนคอยเป็นที่เลี้ยงให้แก่ชุมชน เพราะผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการหรือกำหนดทิศทางเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” และ “โค้ช” ที่ช่วยจุดประกาย สร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการจัดเวทีประชาคม ให้สมาชิกกล้าคิด กล้าแสดงออก ร่วมสร้าง ทำให้ทุกคนมีทัศนคติ หรือจิตอาสาที่จะช่วยกันพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการเป็นต้นแบบที่ดี ผู้นำต้องทำก่อน โดยพบว่า “ผู้นำที่ดีจะต้องสร้างชุมชนที่คิดเป็น ทำเป็น และร่วมกันพัฒนาอย่างยั่งยืน” ดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนในบทบาท “พี่เลี้ยง” และ “โค้ช” ไม่ใช่แค่ “สั่ง” หรือ “นำ” แต่ ลงมือทำเป็นตัวอย่างสนับสนุน ให้กำลังใจ และช่วยพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเป็นแรงบันดาลใจ และมีบทบาทในการสร้างคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (ค่าเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (ค่าเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

2) กระบวนการมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างใช้ เวทีประชาคม เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยน สื่อสาร และร่วมตัดสินใจส่งเสริมให้สมาชิก กล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง 3) การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานจิตอาสาชุมชนมี “ทัศนคติร่วม” ของความเสียสละและมีส่วนร่วมสมาชิกทุกคน “รู้สึกเป็นเจ้าของ” และ พร้อมพัฒนาโดยไม่รอรัฐจิตอาสาถูกปลูกฝังผ่านการทำงานร่วมกับผู้นำในทุกกิจกรรม 4) ผู้นำต้อง “ทำก่อน” เพื่อสร้างพลังศรัทธาเป็นต้นแบบที่จับต้องได้ ไม่เพียงพอ แต่ลงมือทำจริงทำให้ชุมชนเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ มีความเชื่อมั่นในผู้นำจึงนำไปสู่ พลังร่วมใจ จากสมาชิกในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรีควรส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมมากขึ้น ในรูปแบบทางการและไม่ทางการแก่สมาชิก เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี และเยาวชน เพื่อกำหนดทิศทางร่วมกัน

1.2 ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรีควรส่งเสริมการรวบรวมจัดการองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรม จากปราชญ์ชาวบ้านและถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้องค์ความรู้พัฒนาชุมชน โดยจัดกิจกรรมเวิร์กช็อปให้คนรุ่นใหม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง

1.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรีควรเสริมสร้างความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยนำองค์ความรู้ของปราชญ์มาปรับเป็นหลักสูตรสั้น ๆ เช่น การปลูกพืชผสมผสานแบบพอเพียงแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการขับเคลื่อนกิจกรรมผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่เขตเมืองและชนบท เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ

2.2 ควรศึกษาทิศทางการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต หากผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2568). *กรมการพัฒนาชุมชน เปิดสัมมนาผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ยกระดับผู้นำเข้มแข็งตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 9 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.cdd.go.th/th/content/category/detail/id/8/iid/260747>.

กรมการปกครอง. (2567). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. สืบค้น 9 มิถุนายน 2567 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>.

กิตติ ดงตุก. (2563). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมประชาสังคมพึ่งพาแห่งความสุข*. ใน *ปัญญา จันทรอร่าม* (บ.ก.). *คนเคลื่อนคน* (หน้า.193-229). โครงการผู้นำแห่งอนาคต คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จารุวรรณ นุสลา และสิทธิชัย สอนสุภี. (2564). *องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22* วันที่ 25 มีนาคม 2564 (หน้า 902-911). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

จัดรูปแบบแล้ว: ฟอนต์: (คำเริ่มต้น) TH Niramit AS, 14 pt,
ฟอนต์ภาษาที่ซับซ้อน: TH Niramit AS, 14 pt

- ทิพย์วัลย์ คำคง. (2558). *การจัดการศึกษาที่สะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา โรงเรียนล้มมา สิกขาสันตือโคก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขฎฐิปัณทิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2546). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาสังคค. ขอนแก่น (พิมพ์ครั้งที่ 9):* ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. สุวีริยาสาส์น.*
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-71.*
- วีระยุทธ สายบุญ. (2563). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สถาบันการพัฒนาชุมชน. (2566). *รายงานผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ผู้บริหารระดับสูง กระทรวงมหาดไทย) พุทธศักราช 2566. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.*
- สถาบันการพัฒนาชุมชน. (2567). *ความสำเร็จของผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล ในพื้นที่ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2567. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.*
- สุวิมล เรืองวิโลกฤตย์. (2565). *การศึกษาภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์การบริษัทเอกชนในเขต กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าวิจัยระดับบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- Bathurst, R., & Ladkin, D. (2012). Performing leadership: Observations from the world of music. *Administrative Sciences, 2*(1), 99–119. <https://doi.org/10.3390/admsci2010099>.
- Linder, J. C., & Brooks, J. D. (2004). Transforming the public sector. *Outlook, 16*(3), 74–83.
- Northouse, P. G. (2013). *Theory and practice* (6th ed). SAGE Publication.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.